

Nieuwsbrief DG&J – 8 april 2020

Inleiding

De coronacrisis legt een grote claim op onze organisatie en onze medewerkers. Over onze operationele inzet in deze crisis worden de gemeenten vooral via de Veiligheidsregio geïnformeerd. Het dagelijks bestuur kan zich voorstellen dat u ook op de hoogte wilt blijven wat er op de verschillende reguliere beleidsterreinen bij de Dienst Gezondheid & Jeugd gebeurt. Daarover houden wij u periodiek – liefst wekelijks – op de hoogte met deze nieuwsbrief.

Na de eerste nieuwsbrief bleek er toch ook behoefte te zijn aan meer inzicht op de taken van de GGD en GHOR in de crisisorganisatie. In deze editie van de nieuwsbrief geven wij daarop een uitgebreide toelichting. Ook in volgende edities informeren wij u over nieuwe ontwikkelingen.

GGD en GHOR in de crisisorganisatie

Op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) stellen de gemeenten gezamenlijk de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) in. GGD'en geven uitvoering aan de Wpg en beschermen, bewaken en bevorderen de gezondheid van inwoners in hun regio. De GGD is ook ten tijde van rampen en crises verantwoordelijk voor het organiseren van publieke gezondheidszorg. Binnen Zuid-Holland Zuid vormt de GGD samen met de GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) één crisisorganisatie.

Samengevat is de rol van de GHOR: coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening in de "witte keten". Daartoe behoren onder andere ziekenhuizen, huisartsen, verpleeghuizen, thuiszorg, gehandicaptenzorg, enzovoort. Tijdens de coronacrisis is jeugdzorg hieraan toegevoegd. De belangrijkste focus voor de GHOR ligt op het organiseren van zorgcontinuïteit in de regio samen met de genoemde typen zorginstellingen.

De GGD kan bij een crisis vijf opgeschaalde processen inzetten, waarvan vier van toepassing bij de coronacrisis:

- Infectieziektebestrijding (IZB)
- Gezondheidsonderzoek bij Rampen (GOR)
- Psychosociale hulpverlening (PSH)
- Medisch milieukunde (MMK) *nog niet van toepassing bij deze crisis.*
- Communicatie

Infectieziektebestrijding

Artsen (denk aan huisartsen, medisch specialisten, specialisten ouderengeneeskunde, artsen verstandelijk gehandicapten, Arbo-artsen) en laboratoria voor medische microbiologie hebben een wettelijke meldingsplicht om een patiënt (of soms: patiënten, in geval van een uitbraak) met bepaalde infectieziekten door te geven aan de Directeur Publieke Gezondheid. De GGD spoort vervolgens de bron van de infectie op, en gaat na of contacten van de patiënt risico lopen op een besmetting. Daarna kan de GGD maatregelen nemen ter bescherming van contacten en ter preventie van verspreiding van de ziekte. Dit opsporen van en beschermen tegen infectieziekte-

uitbraken behoort tot de dagelijkse taken van de GGD. Als er sprake is van (de dreiging van) een grootschalige uitbraak van een infectieziekte – zoals bij het coronavirus het geval is – dan kan het IZB-proces (infectieziektebestrijding) worden opgeschaald, waarbij operationele leiding en ketencoördinatie door de GHOR kunnen worden toegevoegd. Dat is op dit moment aan de orde.

Momenteel bestaat het opgeschaalde IZB-team bij GGD ZHZ uit een groot aantal personen dat zeven dagen in de week actief is. Zij bemensen:

- een artsenteam;
- een callcenter, voor vragen van inwoners, artsen en (zorg)instellingen;
- twee bemonsteringsteams die de kweken afnemen waarmee het coronavirus (al dan niet) wordt vastgesteld;
- twee teams voor bron- en contactopsporing;
- drie administratieteams, die de solide basis leggen voor (verwerking van) alle patiëntcontacten en surveillance.

De omvang van deze teams fluctueert gedurende de crisis. Na landelijke persconferenties wordt het callcenter veel gebeld door inwoners. De GGD volgt het landelijke beleid van het RIVM. Als het RIVM beleidswijzigingen aan het GGD-artsenteam communiceert, stelt het artsenteam een informatiebrief op aan de zorgverleners in Zuid-Holland Zuid. Ook dit leidt tot extra inkomend telefoonverkeer.

Het artsenteam geeft zorginstellingen adviezen over medisch beleid bij uitbraken. De deskundige infectiepreventie adviseert over inrichting van ruimten en procedures om het besmettingsrisico te minimaliseren. Daarbij hoort ook advisering over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen. Dit vraagt om maatwerk, toegespitst op de cliëntenpopulatie in een instelling. De GGD maakt momenteel een toolkit voor de diverse typen zorginstellingen, die op de website wordt geplaatst.

In het begin van de crisis deed de GGD relatief veel testen bij contacten van mensen die besmet waren geraakt met het coronavirus. Dit werd gedaan om vast te stellen of ook deze contacten besmet waren geraakt. Daarna werd landelijk een beleidswijziging doorgevoerd: alleen nog mensen van 70+ en een zwakke gezondheid hoefden door de GGD te worden getest. Het aantal testen nam toen licht af, en daarmee het werk voor het bemonsteringsteam. Per 6 april moet de GGD echter zorgpersoneel uit de regio met klachten testen. Daarom is er een teststraat ingericht in Dordrecht, en de omvang van het testteam sterk uitgebreid.

De GGD moet alle mensen met een positieve testuitslag registreren en melden bij het RIVM. Van elke positieve patiënt moeten nadere gegevens worden opgevraagd en geregistreerd. Daarna start de bron- en contactopsporing (BCO). Bij infectieziektebestrijding wordt altijd getracht om de besmettingsbron te herleiden. Ook moeten de contacten van de positieve patiënten worden nagegaan zodat zij gewaarschuwd kunnen worden dat zij in contact zijn geweest met een besmet persoon. De afgelopen weken is er een sterke toename van het aantal gemelde patiënten. Door de toename van het aantal testen per 6 april zal ook de omvang van de werkzaamheden van team BCO sterk toenemen.

Gezondheidsonderzoek bij Rampen (GOR)

Tijdens en na een ramp, crisis, zwaar ongeval, (milieu-)incident of uitbraak van infectieziekten kan "gezondheidsonderzoek bij rampen"(GOR) worden ingezet. Het doel daarvan is om inzicht te krijgen of de ramp gezondheidsgevolgen heeft en of getroffen personen behoefte hebben aan medische zorg of praktische ondersteuning. De GGD geeft advies over gezondheidsonderzoek bij rampen (GOR) en het bevoegd gezag bepaalt uiteindelijk of het wordt uitgevoerd.

Bij de uitvoering van GOR heeft de GGD een coördinerende taak. De uitvoering bestaat uit twee fasen: de acute fase en de nafaase. In de acute fase moet de registratie van direct betrokkenen, het individueel lichamelijk onderzoek en eventueel de afname van een screeningsvragenlijst gecoördineerd worden. Zo benutten de epidemiologen nu tijdens de coronacrisis alle gegevens die de administratie vastlegt om cijferinzicht te genereren over de uitbraak en maakt zij een dagelijks overzicht voor burgemeesters van de tien gemeenten. De epidemiologen onderzoeken tijdens en na een crisis de impact op de volksgezondheid.

Recent heeft de GGD een eerste vragenlijst uitgezet onder het inwonerpanel van ZHZ over de beleving van de coronacrisis. Er volgen nog een tweede en een derde vragenlijst. Na afloop dragen de epidemiologen zorg voor evaluatie van de crisisaanpak. Dit gebeurt samen met de GHOR.

Het team 'epidemiologie en onderzoek' levert de procesleiders GOR. Daarnaast houdt het team zich voor de crisisorganisatie bezig met Forecasting (i.v.m. extra bedden capaciteit); Corona evaluatie, (de invoer gegevens Corona call center, ondersteuning bij scenario denken en het bevragen van ons inwonerpanel m.b.t. Corona). De procesleiders GOR maken dagelijks het Dashboard en Bericht Burgemeesters met recentste COVID-19 cijfers regio ZHZ m.b.t. aantal positief getest, aantal ziekenhuis opnames, aantal overledenen, aantal bemonsteringen, aantal telefoontjes call center.

Psychosociale Hulpverlening (PSH)

De gevolgen van het coronavirus en de maatregelen die genomen zijn om de crisis in te dammen, kunnen psychische klachten en maatschappelijke onrust veroorzaken, bijvoorbeeld bij zorgpersoneel en bij getroffen gemeenschappen/scholen. De GGD heeft contacten met diverse partners die experts kunnen leveren voor deze ondersteuning als dat nodig is. Denk aan slachtofferhulp, GGZ en maatschappelijk werk.

Het deelproces Psychosociale Hulpverlening (PSH) is er in een opgeschaalde situatie op gericht om het herstel van het psychisch evenwicht van de getroffenen te bevorderen, en de benodigde zorg zo snel mogelijk onder te brengen in reguliere trajecten. Elke ramp kent specifieke doelengroepen waar in de nafase aandacht voor moet zijn. De GGD heeft hierbij een coördinerende rol en is aangesloten bij het landelijk coördinatieteam PSH.

De GGD zorgt regionaal voor afstemming met o.a. de bovengenoemde organisaties. Informatie (zoals de informatiefolder "omgaan met thuisisolatie", en de handreiking "Stigmatisering en Covid-19") wordt gedeeld via de website van de GGD of via de sectie bevolkingszorg (onderdeel van de Veiligheidsregio). Daarnaast is de GGD beschikbaar voor gemeenten om op casusniveau te adviseren bij (dreigende) maatschappelijke onrust.

Communicatie

Er vindt vanuit de GGD samen met GHOR communicatie plaats naar veel verschillende doelgroepen. Denkt u daarbij aan inwoners, (zorg)instellingen en (huis)artsen. Ook vindt veelvuldig perscommunicatie plaats en wordt informatie op de website van de DGJ en op sociale media geplaatst. Daarnaast is er inzet op interne communicatie.

Samen de schouders eronder

Momenteel worden vanuit de hele Dienst Gezondheid en Jeugd medewerkers ingezet om mee te draaien in de crisisorganisatie. Vrijwel alle consultants Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten en toezichthouders Kinderopvang, die door de sluiting van scholen en kinderopvang hun reguliere werkzaamheden sterk zagen afnemen, werken nu mee in het call center, bij de registratie, in de interne communicatie en in de teststraat. Daarnaast helpen ook veel professionals uit andere organisaties mee: artsen en verpleegkundigen uit de Jeugdgezondheidszorg (Jong JGZ), coassistenten geneeskunde, gepensioneerde huisartsen, enzovoort. Het leidt tot een uniek gevoel van saamhorigheid, ook samen met de GHOR: samen zetten we de schouders eronder.

Overige taken GGD

In onze vorige nieuwsbief hebben wij u geïnformeerd dat de GGD de gemeenten ook in deze crisis blijft adviseren op de 'reguliere' GGD-taken waar dat nodig is. Daarover geen ontwikkelingen. Wél het vermelden waard zijn de volgende zaken:

Gezondheidsbevordering

De activiteiten vallen nu langzamerhand stil. Samen voor Gezond draait vanaf deze week op een laag niveau. De medewerkers worden ingezet bij de crisisorganisatie. Wél maakt het team Samen voor Gezond voor alle contacten een 'Gezond Thuis-serie'. Er zijn nu twee afleveringen uitgegaan.

De links ernaartoe:

<https://mailchi.mp/bc4a633be115/gezond-thuis-1-thuis-werken-en-in-beweging-blijven>
<https://mailchi.mp/21240a4410e0/gezond-thuis-2-ontspannen-en-in-contact-blijven>

Medische Milieukunde

Medische Milieukunde behoort in deze crisis niet tot de opgeschaalde processen. Toch is MMK naast de gebruikelijke taken betrokken op advisering over vragen rond bijvoorbeeld verwerking van medisch afval en de effecten van COVID-19 in de leefomgeving (riool e.d.).

Memo Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten ZHZ (LVS)

Op 8 april jl. heeft LVS [naast deze nieuwsbrief] een memo verspreid onder de ketenpartners. In de memo wordt geïnformeerd over de huidige werkzaamheden van LVS. De tekst ervan is onderstaand overgenomen.

Door het besluit om de scholen te sluiten, zijn kwetsbare kinderen/jongeren mogelijk minder in beeld. Bij LVS zijn wij actief betrokken bij de scholen en hun leerlingen met de volgende werkwijze:

- LVS is alle werkdagen van 9:00 tot 17:00 uur bereikbaar via onze bureaudienst op het nummer 078-770 8500 en via ons mailadres blvs-zhz@lvszhz.nl
- Blijkt er sprake te zijn van onwil bij de digitale schoolgang dan zal LVS een onderzoek starten. Hetzelfde geldt als een leerling niet traceerbaar blijkt. Waar nodig kan er bij dit onderzoek een deurbezoek afgelegd worden, uiteraard met inachtneming van de daarvoor geldende voorschriften.
- Als er bredere zorgen zijn rondom kinderen/jongeren, niet specifiek de schoolgang aangaande, dan pakken scholen dit in eerste aanleg op met de jeugdteams/sociale wijkteams. Deze werkwijze is herbevestigd met Stichting Jeugdteams op 3 april jl. LVS kan hierin een adviserende rol spelen, om verbinding te leggen of tips te geven hoe de jongere en de ouders of verzorgers te bereiken.
- Er wordt momenteel veel bericht over het in beeld houden van kwetsbare jongeren. Hiermee worden onder meer jongeren bedoeld van pro/vso/entree die binnenkort de arbeidsmarkt zouden betreden. De arbeidsmarkt is nu snel aan het veranderen en zeker voor deze jongeren die net van school komen zal er weinig plek zijn. LVS/RMC brengt met de sociale diensten in kaart welke activiteiten zij momenteel voor deze groep inzetten en hoe LVS/RMC hier op kan aansluiten.

Regelmatig kijken we of de maatregelen die wij nemen nog aansluiten bij de verwachtingen van onze partners. Indien dat niet het geval is sturen wij bij.

Naast bovengenoemde werkzaamheden, worden medewerkers van LVS ingezet in de GGD GHOR crisisorganisatie, zij ondersteunen de administratie, communicatie, coördinatie, teststraat en het callcenter.

Jongeren en gezinnen die "extra aandacht" nodig hebben bij het volgen van onderwijs

Scholen benaderen LVS wanneer er problemen zijn met "online-onderwijs", bijvoorbeeld als opdrachten niet worden gemaakt; de jongere en ouders niet bereikbaar zijn; de ouders niet in staat zijn om op afdoende wijze "thuisonderwijs" vorm te geven, etc. Het is goed dat scholen daarover in contact treden met de leerplichtconsulent. In gezamenlijkheid wordt dan gekeken naar de beste aanpak. Scholen zijn hier zelf al zeer actief in en worden daartoe ook ondersteund door samenwerkingsverbanden, sociale wijkteams, Veilig Thuis, LVS etc.

Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten ZHZ (LVS) legt huis- en deurbezoeken af ter opsporing van kwetsbare kinderen. LVS doet dit in specifieke gevallen. Dit zal altijd in goed overleg gaan met betrokken partijen en met inachtneming van de daarvoor geldende voorschriften.

Ondanks dat veel scholen LVS ook in deze bijzondere periode al weten te vinden, benaderen we in april alle scholen in de regio ZHZ telefonisch. Behalve dat het is goed is om de contacten te blijven onderhouden, kunnen ook vragen worden beantwoord en adviezen worden gegeven.

Stichting Jeugdteams ZHZ heeft in kaart gebracht welke gezinnen extra aandacht en zorg nodig hebben. Lees meer over de ondersteuning voor jeugd en gezinnen in Zuid-Holland Zuid op de website <http://jeugdteamszhz.nl/>

Veel gestelde vragen over leerplicht (informatie OCW / DUO)

Onderstaande info is vanuit OCW/DUO gedeeld ten behoeve van de scholen aan de hand van veel gestelde vragen:

"Onze school is gesloten, maar we bieden onze leerlingen wel onderwijs op afstand aan. Moet ik een verzuimmelding doorgeven als een leerling niet aan het onderwijs op afstand deelneemt (online lessen volgt en/of huiswerk maakt)?"

Zolang scholen verplicht gesloten blijven en afstandsonderwijs geven, hoeft u geen verzuim te melden, maar dit mag wel. Uiteraard staat het belang van de leerling voorop. Wanneer uw school constateert dat een leerling het programma niet volgt, kunt u het beste contact opnemen met de ouders en/of leerling om te onderzoeken wat de reden hiervoor is. Na overleg met de leerplichtambtenaar kunt u een melding van 'overig verzuim' doorgeven. Dan kan de leerplichtambtenaar samen met uw school bepalen welke maatregelen gewenst zijn.

"Waarom is het in sommige gevallen van belang om wel een melding via het verzuimregister te doen aan de leerplichtambtenaar?"

Leerplichtambtenaren kunnen van meerwaarde zijn in deze periode. Bijvoorbeeld voor kwetsbare leerlingen of leerlingen voor wie thuis geen veilige basis is. Scholen kunnen door toch een verzuimmelding te doen alsnog contact leggen met leerplichtambtenaren in dergelijke situaties. Gemeenten kunnen initiatief nemen om tot een oplossing op maat te komen. In specifieke gevallen kan in deze periode bijvoorbeeld opvang, onderwijs of begeleiding buitenshuis nodig zijn. Het allerbelangrijkste is dat de leerplichtambtenaar met de school afstemt hoe je samen contact houdt met de leerling en de ouders. Probeer met elkaar te voorkomen dat leerlingen achterstanden op gaan lopen en stimuleer het volgen van onderwijs.

Huidige ontwikkelingen op de instroom van adviezen en meldingen

Momenteel is het beeld met betrekking tot de aantallen van instroom nog ongewijzigd. De instroom blijft ongeveer hetzelfde. Nog steeds zien we dat de vraagstelling bij onze meldingendienst nu meer gaat over kwetsbare kinderen die nu hele dagen bij minder competente ouders zijn. Terwijl die kinderen normaal gesproken naar school zouden gaan en daardoor minder risico lopen. Ook is het beeld dat verschillende meldingen betrekking hebben op uit de bocht vliegende jongeren of volwassenen die het psychisch niet aan kunnen. Buiten vorenstaande ervaren we nog geen wijziging van de inhoud van de casuïstiek ten opzichte van normaal.

Eventueel ervaren knelpunten als gevolg van de huidige ontwikkelingen

Er zijn ten opzichte van de eerder verstrekte informatie geen wijzigingen. Over het algemeen hebben wij de situatie m.b.t. bezetting op dit moment op orde, waardoor wij nog steeds op situaties af kunnen gaan als dit nodig is. Wel zien we dat onze doorlooptijd in de knel komt te zitten. Dit komt door een hogere instroom van meldingen in maart, maar ook doordat we overleggen moeten uitstellen, of omdat we geen huisbezoeken kunnen doen en die later gaan plaatsvinden. Dit maakt dat er vertraging in het proces komt en dat heeft effect op de doorlooptijden. Hierbij dient overigens opgemerkt te worden dat wij nog steeds face-to-face contact hebben wanneer dit nodig is. Spoedsituaties worden nog steeds opgepakt.

Zoals eerder gezegd wegen we wel extra af of we er daadwerkelijk op af moeten. Waar wij voorheen automatisch ergens op af gingen, bespreken wij dit nu nadrukkelijk. Waar het mogelijk is, proberen we te kiezen voor uitstel, dan wel om informatie via andere middelen te verkrijgen. Dit laatste vraagt zeker als het om technische middelen gaat niet alleen om flexibiliteit van onze medewerkers maar ook van de betrokkenen, omdat zij hierin ook iets moeten doen.

De afspraken met opvang en onderwijs en kwetsbare kinderen

In onze regio zijn de gemeenten hard bezig om beleid te maken voor de opvang van kwetsbare kinderen. Alle scholen in Zuid-Holland Zuid nemen kwetsbare kinderen op ons verzoek op binnen school of kinderopvang. Medewerkers van Veilig Thuis worden over deze mogelijkheden geïnformeerd en gevraagd extra alert te zijn op deze groep kwetsbare kinderen.

Overige ontwikkelingen in de regio

Een goede ontwikkeling in onze regio is dat sinds vorige week de opnemende zorgvoorzieningen met elkaar een dagelijks tot wekelijks overleg hebben om knelpunten te bespreken en om gezamenlijk, in samenwerking met de gemeente, vervolgens te zoeken naar oplossingen voor mensen die geplaatst moeten worden. De druk op de opnemende voorzieningen neemt de laatste week wel toe. Dit lijkt niet direct het gevolg van meer aanmeldingen maar mogelijk vanwege gewijzigd opnamebeleid vanwege het coronavirus.